

Wyrok z dnia 20 sierpnia 2002 r.

II UKN 524/01

Zatrudnienie na stanowisku instruktora szkolenia lotniczego w Aeroklubie Polskim nie jest wykonywaniem pracy nauczyciela w rozumieniu art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.).

Przewodniczący SN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Sędziowie SN: Herbert Szurgacz, Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 sierpnia 2002 r. sprawy z wniosku Mieczysława D. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w N.S. o emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 maja 2001 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 23 września 1999 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w N.S. odmówił przyznania wnioskodawcy Mieczysławowi D. prawa do emerytury nauczycielskiej wobec braku wymaganego dwudziestoletniego okresu pracy w szczególnym charakterze.

Po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy od tej decyzji Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 21 czerwca 2000 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 1 sierpnia 1999 r. Sąd ustalił, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym przepisem art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) trzydziestoletnim okresem zatrudnienia. Uznany przez organ rentowy okres pracy nauczycielskiej wynosi 15 lat i 1 dzień. Zdaniem Sądu do tego okresu należy doliczyć okres pracy na stanowisku instruktora lotniczego w Aeroklubie P. od 1 lipca 1968 r. do 6 września 1982 r. W ramach tego

zatrudnienia wnioskodawca prowadził szkolenia dydaktyczne i praktyczne, a uczestnicy po pozytywnym zakończeniu szkolenia uzyskiwali zawód pilota szybowców i pilota samolotów sportowych. Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 września 1998 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów Karty Nauczyciela na instruktorów i kierowników praktycznej nauki zawodu oraz niektórych innych pracowników prowadzących prace dydaktyczne i wychowawcze (Dz.U. Nr 126, poz. 833) pracę wnioskodawcy na stanowisku instruktora szkolenia lotniczego należy zakwalifikować jako pracę nauczyciela w innej placówce szkolącej (art. 5 Karty Nauczyciela) a także jako pracę dydaktyczno - wychowawczą stanowiącą podstawowe zajęcie dotyczące instruktora praktycznej nauki zawodu pilota szybowców i samolotów sportowych. Po doliczeniu okresu pracy w Aeroklubie P. okres pracy nauczycielskiej przekracza 20 lat i wnioskodawca spełnia wszystkie warunki wymagane do przyznania wcześniejszej emerytury.

Na skutek apelacji organu rentowego od tego wyroku Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 22 maja 2001 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawca nie spełnia wymagania określonego w art. 88 Karty Nauczyciela dwudziestoletniego okresu pracy w szczególnym charakterze, jaką na podstawie art. 86 Karty Nauczyciela jest praca nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w określonych ustawą placówkach. Za taką pracę nie może być uznana praca w Aeroklubie P., gdyż wnioskodawca nie był zatrudniony na stanowisku nauczyciela, wychowawcy czy pracownika pedagogicznego, a nadto Aeroklub P. będący stowarzyszeniem wyższej użyteczności, którego celem jest między innymi prowadzenie działalności szkoleniowej i sportowej, nie jest placówką, o jakiej mowa w art. 1 Karty Nauczyciela. Praca wnioskodawcy nie odpowiada także wymogom § 1 pkt 1a powołanego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej. Przepis ten dotyczy osób pełniących funkcję instruktora bądź kierownika praktycznej nauki zawodu a szkolenie lotnicze nie jest praktyczną nauką zawodu. Prowadzenie takiego szkolenia nie odpowiada definicji praktycznej nauki zawodu zawartej w § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1992 r. w sprawie organizowania i finansowania praktycznej nauki zawodu, praw i obowiązków podmiotów organizujących tę naukę oraz uczniów odbywających praktyczną naukę zawodu (Dz.U. Nr 97, poz. 479).

Wyrok ten zaskarżył kasacją wnioskodawca i wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 1-3, 5, 86 i 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, art. 70 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.), § 1, 7, 9 i 23 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1992 r. w sprawie organizowania i finansowania praktycznej nauki zawodu, praw i obowiązków podmiotów organizujących tę naukę oraz uczniów odbywających praktyczną naukę zawodu (Dz.U. Nr 97, poz. 479), a także § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 września 1998 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów Karty Nauczyciela na instruktorów i kierowników praktycznej nauki zawodu oraz niektórych innych pracowników prowadzących prace dydaktyczne i wychowawcze (Dz.U. Nr 126, poz. 833), wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji podniósł, że definicja instruktora praktycznej nauki zawodu zawarta w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1992 r. nie może być odnoszona do wnioskodawcy, który wykonywał czynności związane z nauczaniem przed wejściem w życie tego rozporządzenia. Twierdzenie takie kasacja opiera na dwóch faktach. Trudno uznać, by przepis art. 70 ustawy o systemie oświaty upoważniał Radę Ministrów do formułowania definicji ustawowej „instruktora praktycznej nauki zawodu” dla potrzeb całego systemu prawnego. Żaden też przepis rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej rozciągającego przepisy Karty Nauczyciela na instruktorów praktycznej nauki zawodu nie stanowi, że chodzi o instruktorów praktycznej nauki zawodu w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1992 r. Nie można oceniać stażu pracy wnioskodawcy na podstawie przepisów, które regulują kwestię instruktażu praktycznej nauki zawodu po 1992 r. Ustalając czy wnioskodawca pełnił funkcję instruktora praktycznej nauki zawodu należy dokonać oceny charakteru jego pracy przy uwzględnieniu faktu, że nauka w placówkach Aeroklubu P. była wówczas jedyną drogą do uzyskania uprawnień zawodowych pilota.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nieuzasadniony jest zarzut naruszenia przepisów art. 88 i 86 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela. Pierwszy z tych przepisów uzależnia prawo nauczyciela do przejścia na emeryturę bez względu na wiek od wykazania dwudziesto-

letniego okresu pracy w szczególnym charakterze,` a drugi uznaje za pracę w szczególnym charakterze pracę nauczycieli. Naruszenie tych przepisów miałyby miejsce, gdyby nie został uwzględniony okres pracy, który uznany jest w Karcie Nauczyciela za pracę nauczycielską. Ocena czy wskazany przez zainteresowanego okres zatrudnienia może być uznany za pracę nauczyciela w rozumieniu ustawy następuje w oparciu o stan prawny obowiązujący w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę czy też w dacie spełnienia ostatniego warunku (rozwiązania umowy o pracę). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lutego 2000 r., II UKN 376/99 (OSNAPIUS z 2001 r. nr 14, poz. 467). W związku z tym nie jest naruszeniem prawa powołanie się na definicję zatrudnienia uważanego za pracę nauczycielską określoną w przepisach, które weszły w życie po ustaniu tego zatrudnienia. Jeżeli rodzaj zatrudnienia nie odpowiada definicji pracy nauczycielskiej zawartej w przepisach obowiązujących w dacie zgłoszenia wniosku, zatrudnienie to nie jest uznawane za pracę w szczególnym charakterze. Zgodnie z tą zasadą zatrudnienie na stanowisku instruktora szkolenia lotniczego w Aeroklubie P. nie jest wykonywaniem pracy nauczyciela w rozumieniu art. 88 Karty Nauczyciela.

Nauczycielem w rozumieniu Karty Nauczyciela jest osoba zatrudniona na stanowiskach pedagogicznych i wychowawczych w szkołach i innych placówkach zajmujących się kształceniem, wychowywaniem i pracą oświatową, wymienionych w art. 1 ust. 1 i ust. 2. Wykonywanie pracy polegającej na nauczaniu lub szkoleniu w jednostkach niebędących placówkami wymienionymi w powołanych przepisach nie wystarczy do uznania osoby wykonującej tę pracę za nauczyciela. Według obecnego stanu prawnego wprowadzonego ustawą z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz.239) ustawie podlegają nauczyciele zatrudnieni w wyszczególnionych wyczerpująco jednostkach a także pracownicy zatrudnieni u innych pracodawców pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla nauczycieli. W dacie zgłoszenia wniosku w 1999 r. przepis art. 1 Karty Nauczyciela nie obejmował instruktorów praktycznej nauki zawodu, natomiast obowiązujący wówczas przepis art. 5 upoważniał Ministra Edukacji Narodowej do rozciągnięcia w drodze rozporządzenia przepisów ustawy lub niektórych jej postanowień między innymi na takich instruktorów. Na tej podstawie zostało wydane rozporządzenie Ministra Edu-

kasacji Narodowej z dnia 14 września 1998 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów Karty Nauczyciela na instruktorów i kierowników praktycznej nauki zawodu oraz niektórych innych pracowników prowadzących prace dydaktyczne i wychowawcze (Dz.U. Nr 126, poz. 833). Rozporządzenie to w § 2 ust. 1 pkt 8 przyznaje nauczycielskie uprawnienia emerytalne osobom określonym w § 1, między innymi pracownikom, dla których praca dydaktyczno wychowawcza stanowi podstawowe zajęcie, pełniących funkcje instruktorów praktycznej nauki zawodu. Użyte w tym przepisie i powtórzone w obecnie obowiązującej ustawie - Karta Nauczyciela określenie „praktyczna nauka zawodu” nie może być rozumiane w znaczeniu potocznym, jak to usiłuje wykazać wnoszący kasację. Jest to termin ustawowy, zatem za instruktorów praktycznej nauki zawodu nie uważa się wszystkich osób prowadzących szkolenie, instruktaż czy też nauczających jakiegoś zawodu, lecz tylko takie, które wykonują taką pracę na zasadach określonych w ustawie. Zasady te uregulowane są w art. 70 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Zgodnie z tymi zasadami praktyczna nauka zawodu, jeżeli nie jest organizowana przez szkoły, odbywa się na podstawie umowy zawartej między szkołą a podmiotem, w którym odbywa się nauka zawodu. Instruktorem praktycznej nauki zawodu jest pracownik tego podmiotu, prowadzący zajęcia praktyczne z uczniami szkoły, która zawarła umowę. Te uregulowania ustawowe są wystarczające dla oceny charakteru pracy wnioskodawcy bez potrzeby sięgania do przepisów wydanego na podstawie art. 70 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów, których zastosowanie jest w kasacji kwestionowane. Mimo, że wnioskodawca według nomenklatury używanej przez zatrudniającego go podmiot pełnił funkcję instruktora, to nie był on instruktorem praktycznej nauki zawodu w rozumieniu ustawy. Aeroklub P. nie zawierał bowiem ze szkołami umów, na podstawie których uczniowie tych szkół odbywali praktyczną naukę zawodu. Wnioskodawca nie należy zatem do kręgu osób objętych przepisami powołanego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej.

Wskazane w kasacji przepisy nie dają podstawy prawnej do uznania zatrudnienia wnioskodawcy w charakterze instruktora pilotażu za pracę nauczycielską. Nie może być zatem uznane za niezgodne z prawem stanowisko Sądu Apelacyjnego, że warunek posiadania wymaganego okresu pracy w szczególnym charakterze nie został spełniony. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====